

Есет Көтібарұлы (1803-1888)

Есет Көтібарұлы - халықтың әйгілі батырларының бірі.

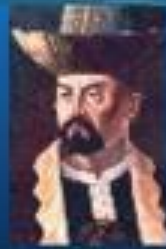
Ресей империясының отаршылдық саясатына қарсы ұлт-азаттық қозғалыстың басшысы, Кіші жүздің Қабак руының басқарушысы болған.

Ол 1807 жылы Ақтөбе облысының Шалқар ауданындағы Шалқар көлінен жеті-он шақырым жердегі Ақши бойында дүниеге келген.

Есеттің арғы тегі Алтын Орда мен Ноғайлы ұлысының әміршісі болған.

Бодандықтан бостандыққа жол

Сырым Датұлы
бастаған
көтеріліс
(1783-1797)

Жоламан
Тіленшіұлы
(1823-1840)

Исатай
Тайманұлы,
Махамбет
Өтесімұлы
(1836-1838)

Кенесары
Қасымұлы
(1837-1847)

Есен
Көтібарұлы
(1851-1858)

Жанқожа
Нұрмұхамедұлы
(1856-1860)

Маңғыстаудағы көтеріліс
(1870 ж.)
Иса Тіленбайұлы -
Досан Тәжіұлы
(1868-1876)

Қазақ халқының
1916 жылғы
ұлт-азаттық
қозғалысы

Ұлыбританияның Лондон ұлттық кітапханасының кітаптар қорынан 1865 жылы ағылшын тілінде жарық көрген кітаптың көшірмесін алып келген. Онда Есеттің сегіз ұлының үлкені - Назардың да суреті басылған екен. Тарихи деректер бойынша, Кейін Бекетті Сібірге жер аударады да, Назарды Есеттің қаһарынан сескеніп, босатып жібереді Әкесі Көтібардың ерлігі өз алдына бір төбе немере ағасы Арыстан батыр Тінәліұлы, інілері Бекет Серкебайұлы, Ерназар Кенжалыұлы да тарихта қалған жандар. Есеттің арғы атасы Қалдыбай батыр еліміздің оңтүстігіндегі Сайрам шабуылына қатысып, сүйегі Түркістанда қалған

1838 жылы Жоламан батырмен бірге көтеріліске шығып, Елек қорғанына шабуыл жасаған.

1847-1878 жылдары Жанқожа батырмен бірге Қоқан, Хиуа хандықтарына қарсы шықты.

1847-1858 жылдары Есет батыр Арал теңізінің батыс жағалауын, Үлкен және кіші Борсық құмдары мен Мұғалжар тауларын, Жем, Сағыз, Ырғыз, Елек, Ойыл, Қыйыл өзендерінің бойын жайлаған қазақтардың Ресей империясының отаршылдық саясатына қарсы көтерілісіне басшылық жасады..

1853 жылы осы көтерілісті басуға сұлтан Арыстан Жантөрин, екі казак отряды мен 200 жігітті бастаған сұлтан Таукин, Орал бекінісінен майор Михайлов пен 600 жігітті бастаған сұлтан Е. Қасымов аттанды. Патша әкімшілігінің бұл жоспарынан хабардар болған Есет Көтібарұлы шекті ауылдарын Үстіртке жіберіп, өзі 800 жігітпен жазалаушы отрядтарды күтіп қалды бұл жорықтары нәтижесіз болды Орынбор генерал-губернаторының нұсқауымен көтерілісті басу келесі көктемге қалдырылды. Есет Көтібарұлы 1853-1854 жылдың қысын Үлкен Борсықта өткізді. 1854 жылы көтерілісшілердің саны 1500-ге жетті.

1856 жылы қыркүйекте әскери дала сотының үкімімен А. Есмамбетов, Қ.Қарин және Е.Айнақұловтар атылды.

1857 жылы Ерназар Кенжалин, Бекет Серкебаев, тағы басқа 18 адам Сібірге жер аударылды. Есет батыр көтерілістен бас тартқан соң, оған кешірім жарияланды.

1859 жылы тамызда бір топ сұлтан, билермен бірге Санкт-Петербургға жіберіліп, 24 тамызда патша Александр II-нің қабылдауында болды. 1861 жылы Есет Көтібарұлы қабақ руының басқарушысы болып тағайындалды. 1869 жылы Ырғыз уезі бастығының көмекшісі болып бекітілді. 1873 жылы Хиуа жорығына қатысқаны үшін патшадан алтын медаль алды. 1879 жылы ол қызметтен босатылды.

ХІХ ғасырдағы қазақ даласын еуропалықтарға алғаш рет таныстырған поляктың демократ-революционері, суретші Бронислав Залесский 1865 жылы Парижде француз тілінде шығарған «Қазақ сахарасына саяхат» деген кітабында былай деп жазған: «Мен бір күнімді Есет Көтібаров есімді қырғызбен өткіздім. Ол осы замандағы қазақ даласына танымал ерекше тұлға... ол көсем болып қалды... және қазының міндетін атқарды».

Б.Залесский осы сапарында қара қарындашпен Есеттің қырынан отырған суретін салып алған. Есет батыр Көтібарұлы 1888 жылы қартайған шағында дүние салды. Ол туып-өскен Шалқар ауданындағы Шолақжидеде жерленген. Басына төрт күмбезді кесене тұрғызылған

**Назарларыңызға
а
рахмет !**